Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปกรรมร่วมสมัยของ มานิตย์ ภู่อารีย์

Contemporary Art Exhibition by Manit Poo-Aree

B-CAT-2-0242-1999
SOL-0365-04-1999

ศิลปกรรมร่วมสมัยของ มานิตย์ ภู่อารีย์

Contemporary Art Exhibition by Manit Poo-Aree

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปกรรมร่วมสมัยของ มานิตย์ ภู่อารีย์
Contemporary Art Exhibition by Manit Poo-Aree

The Gallery of Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts,
Silpakorn University
April 8 - 30, 1999

Editor : Vichoke Mukdamanee
Designed : Thon Poo-Aree
Photographs : Amarit Chusuwan
Sangwan Phrathep
Printed : Amarin Printing and Publishing PCL.
First Edition : April, 1999
Number of Copies : 1,000
ISBN : 974-272-008-8
Organized by : The Faculty of Painting Sculpture and Graphic Art,
Silpakorn University
Funded : Petroleum Authority of Thailand

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการเชิดชูเกียรติศิลปินชั้นเยี่ยมและอาจารย์อาวุโสของมหาวิทยาลัยศิลปากร
พุทธศักราช 2542

ศิลปกรรมร่วมสมัยของ มานิตย์ ภู่อารีย์

ณ หอศิลปคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8 - 30 เมษายน 2542 เวลา 9.00 - 17.00 น. เว้นวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ดำเนินการโดย : คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สนับสนุนโดย : การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

Contemporary Art Exhibition by Manit Poo-Aree
Special Art Exhibition Honouring Distinction Artist and Senior Lecturer
of Silpakorn University in 1999

At the Gallery of Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts,
Silpakorn University
April, 8 - 30 1999, at 9.00 A.M. - 5.00 P.M.
except Sunday and National Holiday

Organized by : Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts,
Silpakorn University
Supported by : Petroleum Authority of Thailand

สารผู้ว่าการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
เนื่องในโอกาสงานพิธีเปิด
"งานนิทรรศการเชิดชูเกียรติศิลปินอาวุโส ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์"

ด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ขององค์กร ตลอดเวลาแห่งการดำเนินงานกว่า 20 ปี การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้มุ่งมั่นสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่สังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างคุณภาพในการพัฒนาพลังงานของประเทศ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา และการส่งเสริมทางด้านศิลปะ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตและเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเป็นมาของวัฒนธรรมของชาติ

ในฐานะหน่วยงานที่ได้ร่วมสนับสนุนทางด้านศิลปะมาโดยตลอด นับตั้งแต่ ปตท. ได้จัดทำโครงการประกวดศิลปกรรม ปตท. ขึ้น เมื่อปี 2529 และได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ปตท. จึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ร่วมมือกับคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ จัดโครงการเชิดชูเกียรติศิลปินชั้นเยี่ยมและอาจารย์อาวุโสในครั้งนี้ ปตท. ตระหนักดีว่าภารกิจของอาจารย์ที่ได้อุทิศตนทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ สร้างสรรค์งานศิลปะและการอบรมสั่งสอนศิษย์ไปทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไปนั้น นับเป็นความเสียสละอันควรแก่การชื่นชมและยกย่องอย่างยิ่ง จึงถือเป็นหน้าที่ที่ต้องร่วมมือสนับสนุนให้กิจกรรมครั้งนี้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมาย

นิทรรศการผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์ ซึ่งได้สร้างสรรค์ผลงานมาตั้งแต่ครั้งเป็นศิษย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี จนกระทั่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ในคณะจิตรกรรมฯ และคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นับเป็นผลงานที่มีคุณค่ายิ่งต่อการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน ปตท. ขอแสดงความชื่นชมต่อการจัดนิทรรศการครั้งนี้ และขอแสดงความยินดีต่อศิลปินที่ได้นำผลงานมาเผยแพร่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลความรู้ที่สำคัญอันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศิลปะในประเทศไทยสืบไป

(นายพละ สุขเวช)
ผู้ว่าการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

สารคณบดี
คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

หอศิลป์ของคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ ได้ก่อตั้งมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นประตูและหน้าต่างของคณะฯ ที่เปิดออกเพื่อให้เกิดกระแสแห่งการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายนอกกับภารกิจของคณะที่ดำเนินการอยู่ มีกิจกรรมที่เป็นนิทรรศการทางศิลปะไม่น้อยกว่า 15 ครั้งต่อปี ประกอบด้วย นิทรรศการศิลปกรรมของนักศึกษา คณาจารย์ ศิลปินไทย และศิลปินจากต่างประเทศ นิทรรศการเหล่านี้มิได้เป็นการชี้นำ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายให้ผู้ชมได้รับรสตามควรแก่ฐานะของตน อย่างไรก็ตามก็มิได้หมายความว่าทุกนิทรรศการที่ขอมาจะได้รับการจัดแสดง เพราะในความหลากหลายนั้นต้องตั้งอยู่บนมาตรฐานขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศิลปกรรมล้ำค่ามากมายทั้งที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ และในส่วนที่ยังสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในปัจจุบัน แต่เพราะไม่ได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและชื่นชม สิ่งที่มีอยู่จึงเหมือนไม่มี ในขณะที่การเผยแพร่จากภายนอกหลั่งไหลเข้ามาอย่างท่วมท้น โดยเฉพาะข่าวสารในระบบเครือข่ายสากลนี้ เป็นผลกระทบหนึ่งของการสร้างสรรค์ของศิลปินในปัจจุบัน การรับรู้โดยปราศจากภูมิคุ้มกันทางปัญญานั้น นับเป็นมหันตภัยต่อการสร้างสรรค์ศิลปกรรมเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์ เป็นลูกศิษย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นศิลปินอาวุโสยุคบุกเบิกการสร้างสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยคนหนึ่งในยุคที่สังคมไทยยังมีเอกลักษณ์ของตนเอง ผลงานมีเทคนิควิธีการที่เรียบง่าย รูปแบบสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมไทยและสื่อที่อยู่รอบตัว การนำเสนอผลงานของท่านในครั้งนี้จึงเป็นเหมือนการมองย้อนกลับมาสู่วิถีการสร้างสรรค์ที่มีรากฐานจากรากเหง้าของความเป็นไทย แต่ทั้งนี้มิได้เป็นการชี้นำแนวทางการสร้างสรรค์ แต่เป็นการขยายทางเลือกให้กว้างขวางออกไปอีกแนวทางหนึ่ง

ขอขอบคุณการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยที่ให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการจัดนิทรรศการในครั้งนี้ และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การจัดนิทรรศการในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(อาจารย์นนทิวรรธน์ จันทนะผะลิน)
คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

Rama IX Art Museum Foundation

โครงการจัดนิทรรศการเชิดชูเกียรติ ศิลปินชั้นเยี่ยมและอาจารย์อาวุโส ของ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ พ.ศ. 2542

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2486 โดย ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นคณบดีคนแรก และดำเนินการให้การศึกษาศิลปะทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปไทย และทฤษฎีศิลป์มาตามลำดับ และตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน รวม 56 ปี ลูกศิษย์ลูกหาที่สำเร็จการศึกษาไปนั้นมีอยู่ถึง 51 รุ่นด้วยกัน ซึ่งต่างสำเร็จการศึกษาจากคณะฯ ไปประกอบอาชีพอยู่ในองค์กรและสถาบันต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน บัณฑิตที่ไปทำงานดังกล่าวนี้ได้ใช้ความสามารถและความรู้ไปพัฒนาให้แก่วงการศิลปะและงานออกแบบสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติของเรามากมาย

บุคคลที่พร่ำสอนศิษย์ให้เติบโตทั้งความคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้ความสามารถออกไปทำงานได้นั้น เป็นคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิของคณะฯ ซึ่งมีอยู่หลายท่านด้วยกัน ในจำนวนนี้ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์ ก็เป็นอาจารย์ท่านหนึ่งที่ได้สร้างคุณประโยชน์แก่นักศึกษาให้สำเร็จเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับอยู่โดยทั่วไป คณะจิตรกรรมฯ จึงได้จัดนิทรรศการเชิดชูเกียรติผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์ ผู้ซึ่งเป็นคณาจารย์อาวุโสของสถาบัน และเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติอีกด้วย

นิทรรศการนี้จะจัดขึ้น ณ หอศิลปคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ ในวันที่ 8 - 30 เมษายน 2542 นี้ โดยมีผลงานตั้งแต่ยุคเริ่มต้นศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร ยุคที่ศึกษาจิตรกรรมอยู่ ณ สถาบันศิลปะแห่งกรุงโรม ประเทศอิตาลี และผลงานที่สร้างสรรค์ต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน และเพื่อให้การจัดแสดงครั้งนี้เกิดประโยชน์ทั้งด้านนิทรรศการและข้อมูลการสร้างสรรค์ในวงวิชาการศิลปะ คณะจิตรกรรมฯ จึงได้ร่วมมือกับหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดบรรยายและอภิปรายในโครงการลานศิลปะวังท่าพระขึ้น ณ ลานอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ในระหว่างการแสดงผลงานคือ

วันศุกร์ที่ 23 เมษายน 2542 เวลา 17.00 น.

การเสวนาเรื่อง **"นานาทัศนะเกี่ยวกับอาจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์"** โดยคณาจารย์และลูกศิษย์ในช่วงที่เคยเกี่ยวข้องกับอาจารย์ ระหว่าง พ.ศ. 2501 - 2542

ผู้เสวนา
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาโนช กงกะนันท์
2. อาจารย์ธงชัย รักปทุม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย สิทธิรัตน์

ดำเนินการเสวนาโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี

Rama IX Art Museum Foundation

วันศุกร์ที่ 30 เมษายน 2542 เวลา 17.00 น.

การบรรยายของศิลปิน เรื่อง **"ร่วมพูดคุยกับอาจารย์มานิตย์"** โดย **ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์** จะเป็นผู้มาบรรยายและพูดคุยถึงผลงานการสร้างสรรค์ แนวความคิด ความบันดาลใจ และประสบการณ์ที่ได้รับมาตั้งแต่ครั้งที่เคยศึกษาอยู่กับท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี การเดินทางไปอเมริกาและอิตาลี และทัศนะที่มีงานสร้างสรรค์ส่วนตัวและวงการศิลปะร่วมสมัยไทย **กิจกรรมนี้จะดำเนินรายการโดย คุณเทพศิริ สุขโสภา**

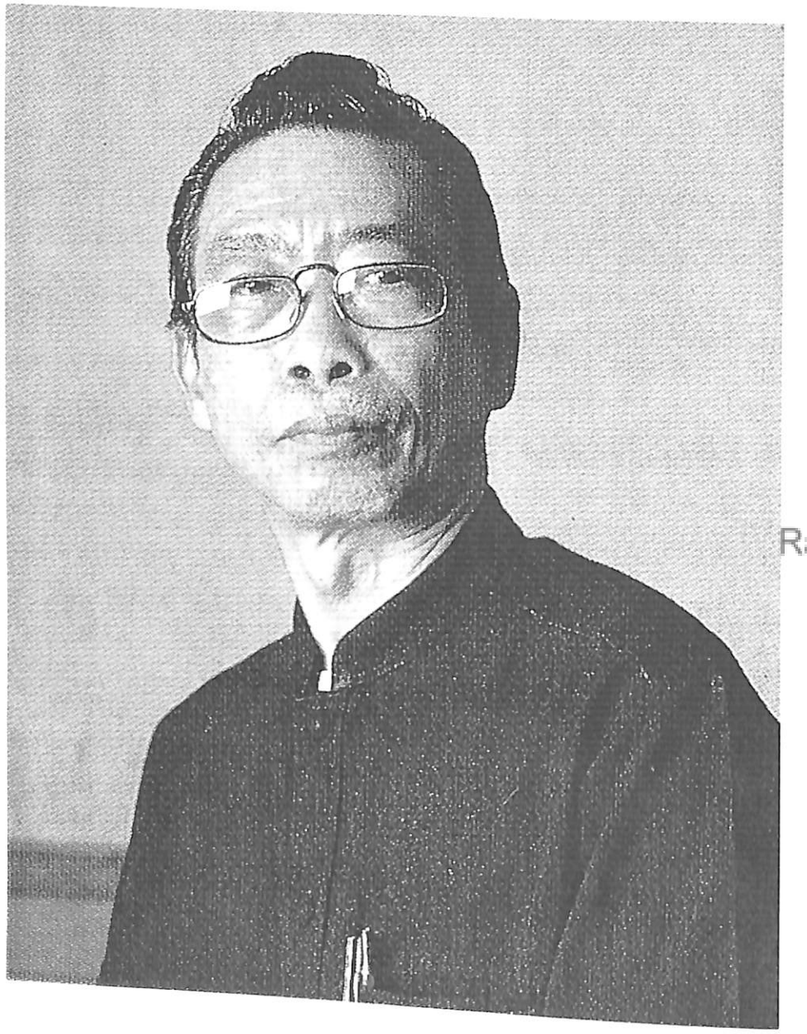

Rama IX Art Museum Foundation

สัมภาษณ์ พศ. มานิตย์ ภู่อารีย์

โดย วิโชค มุกดามณี

...ผมเรียกศาสตราจารย์ศิลป์ว่า *อาจารย์ฝรั่ง* ...สุดท้ายที่ท่านได้เห็นงานของผมคือปี 2505 ...ก่อนที่ท่านจะเสีย ...ท่านเสีย 14 พฤษภาคม 05 หลังจากนั้นผมไปอิตาลีและอเมริกา เดือนกรกฎาคมผมเดินทาง ตอนนั้นผมได้รับทุนของรัฐบาล **"อเมริกา"** เชิญไปเป็นทูตวัฒนธรรมแลกเปลี่ยน...ที่เหมือนกับทุนของ อาจารย์ชลูด นั่นแหละ... แต่ผมไม่ไปกำหนดตัวเองว่าต้องเรียน กำหนดของผมนี่จะพิสดารออกไป เพราะว่าผมต้องการดูความคืบหน้า ดูพัฒนาการต่างๆ ในทางการศึกษา... หรือพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ...ผมไปอยู่อเมริกา ๔ เดือน โชคดีไปเจออาจารย์มาโนช กงกะนันท์ ซึ่งได้ทุน ก.พ.

ถาม : ***อาจารย์ไปได้ประสบการณ์อะไรบ้าง?***

ผศ. มานิตย์ : ...ตอนนั้น...ผมไปดูอย่างที่ผมว่านี่แหละ ดูพิพิธภัณฑ์...ดูเรื่องการเรียน ดูงานศิลปะที่เป็น original ของจริงอย่างที่ท่านอาจารย์ฝรั่งเคยสอน เคยให้ดูจากหนังสือ...ที่ผมอยากเห็นด้วยตาจริงๆ ก็ได้เห็นในตอนนี้...ทุนตัวนี้บอกเลยว่าผมไม่ต้องการศึกษาอะไรเป็นพิเศษ...ผมทัวร์เลย...รอบๆ ทั้งหมด...เราเริ่มต้นจากจุดกลางเลย จากวอชิงตัน ดี.ซี. เสร็จแล้ววนไปรอบๆ จนกระทั่งไปสุดท้ายที่นิวยอร์ก ศูนย์กลาง Modern Museum ร้อยแปดพันเก้า...จากนิวยอร์กผมถึงจะบินไปที่โรม...ฉะนั้นการทัวร์ในอเมริการัฐบาลอเมริกันออกให้หมด...ซึ่งผมถือว่าเป็นโอกาสที่หาได้ยาก...ผมอยู่ในอเมริกาครั้งนั้น ผมรู้สึกว่าเดินทางแบบคนหนุ่มเลย คือเหมือนกับ **"สำลักแล้วเขมือบ** ไอ้สิ่งที่เราได้ไปพบ" ...สำลักนี่หมายถึงว่าคิดไม่ถึงว่าอเมริกาจะเก็บงานศิลปะวัตถุต่างๆ จากทุกจุดในโลกรวมอยู่ที่อเมริกา อเมริกาฉลาดมากถึงแม้นว่าจะเป็นประเทศใหม่ เขามีนโยบายหนึ่งว่า ทำยังไงที่จะให้ทั่วโลก หรือชาวยุโรปซึ่งเจริญมาก่อนเขาเนี่ย...ได้รู้สึกว่า เขาเป็นชาติหนึ่งที่มีรสนิยม ฉะนั้นเงินส่วนหนึ่งที่มี เขาจะซื้องานศิลปะที่มีคุณค่าเข้าเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ของเขาที่ใหญ่ มันใหญ่จริงๆ (7 BIG MUSEUM) เช่นที่ Boston, Chicago, New York, Washington D.C. เป็นต้น จริงๆ ที่ Pratt Graphics Center นี่ผมก็ไปดูมา ผมเจอะศิลปินของเขาหลายต่อหลายคน...ก็ด้วยวัยหนุ่มของเรามันได้เห็นโน่นนี่ อย่างเวลาเข้า Museum นี่ผมซื้อขนมปังใส่กระเป๋าไว้เลย กินไปด้วยดูไปด้วย หมายถึงทุกวินาทีผมจะให้มันเกิดประโยชน์ที่สุด

...มันเป็นส่วนที่โชคดีอย่างหนึ่ง อย่าง Art History ก็ดีที่อาจารย์ให้ ผมว่าท่านครอบจักรวาลไปเลย ผมไม่ได้มาหึงหวงแบบคนอื่น...ผมอยู่กับท่านอาจารย์ฝรั่ง **ผมได้เรียนรู้อย่างมนุษย์ศึกษาศิลปะเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะ** ฉะนั้นผมจึงไม่สะสมงานศิลปะเลย หมายถึงผมจะไม่เอาเลยล่ะ ผมจะไม่เก็บ อย่างคนอื่นเก็บนี่ผมให้หมดเลย ผมจะให้หมดอย่างที่ผมพูดจริงๆ คนอื่นยังบอกผมบ้า...ผมไม่ได้บ้า! ...ผมมานึกย้อนหลัง ผมเคยเก็บแต่มันก็สลายไป ฉะนั้นบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการศึกษา ต้องการสร้างสรรค์นี่...มันท้าทายผมนะอาจารย์...ฮ่า ฮ่า (หัวเราะ) ...ผมอาจจะพูดตรงๆ ว่าคนอื่นไม่ทราบชีวิตของผม คนที่พัฒนาการในจิตวิญญาณอย่างที่ผมคาดคิดไม่ถึงเลยคือ ท่านอาจารย์ฝรั่ง ตอนที่ผมเข้ามา...ระยะแรกผมฟังท่านไม่รู้เรื่องเลย...ท่านพูดไทย อันนี้เป็นจุดด้อยจุดเสียเปรียบ ซึ่งผมคิดเสมอว่าเหมือน...กับที่ผมไปเรียนที่โรมในระยะแรกไม่มีผิดเลย...จริงๆ นะอาจารย์...

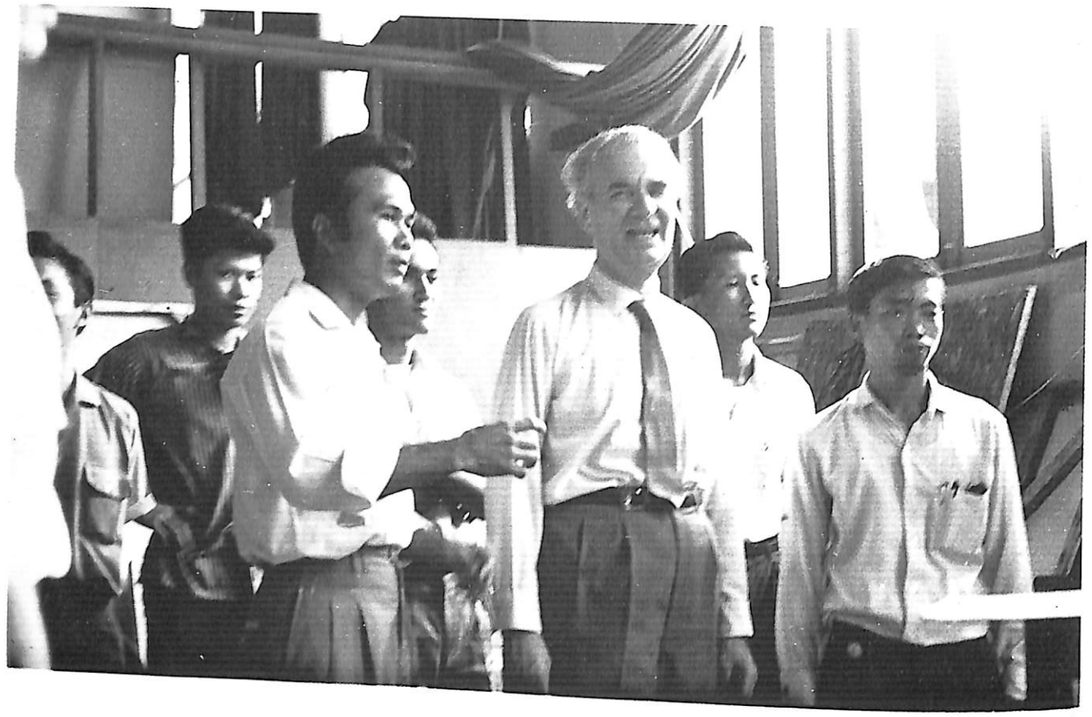

คนผูกเนคไท ล่ะ...อาจารย์ฝรั่ง

ถาม : ***ในระยะแรกของการศึกษาศิลปะที่ศิลปากร เป็นอย่างไรบ้างครับ?***

ผศ. มานิตย์ : เพาะช่าง ผมมาจากเพาะช่าง แล้วมาเรียนพร้อมกับเตรียมศิลปะศึกษารุ่นแรกพอดีเลย ที่เข้ามาเรียนพร้อมกันที่มหาวิทยาลัยศิลปากร...คือรุ่นสาโรจน์ จารักษ์ รุ่น อาจารย์ลาวัณย์ ดาวราย อะไรแถวเนี้ย... หลับตาช่วงนั้นดูจะรู้ว่าผมจะด้อยมาก...ด้อยขนาดเทอมแรกผมตกหลายวิชา ตกหลายวิชานี่ก็ด้วย ยอมรับจริงๆ ว่าฟังไม่รู้เรื่อง... อาจารย์ฝรั่งนี่แหละเรียกผมเข้าไป...เข้าไปในห้องพักของท่านนั่นน่ะ...ผมกลัวหยั่งกะหนูกลัวแมว (ห้องคณบดีประติมากรรม ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลป์ พีระศรี) อาจารย์บอกว่า **"นาย ๆ...นายไม่ต้องตื่นเต้นนะนาย...นายนั่งก่อน...ที่ผ่านมา...จริง ๆ แล้วนายเรียนต่อไม่ได้... มันมีกฎเกณฑ์อยู่...แต่...นายมีอัธยาศัย...ฉันจะให้โอกาสนาย** (ตบหลังผม) **ฉันจะให้โอกาสนายเรียนเทอมต่อไปนี่"** ...คือท่านให้ผมรู้ไว้หมดเลย สิ่งที่ผมจะได้เป็นคะแนน ผมก็ตอบ "ครับ" ...ซึ่งผมมาเสียความรู้สึกที่ว่า ผมตกลงกับคุณแม่ไว้ว่า ถ้าผมตก ต้องออก! ที่จริงก็ยังไม่ประกาศด้วย อันนี้นี่แหละที่ท่านอาจารย์มีความพิเศษอยู่ และนี่หมายถึงว่า ยังไม่ประกาศว่าผมนี่จะสอบได้หรือไม่ได้ยังไง แต่ท่านจะดูลูกศิษย์ของท่านทุกคน ตีแตกนะอาจารย์นี่...(เน้นเสียง) นี่คือการศึกษาศิลปะ ไม่เด็ดขาดไม่ผ่านส่งเดชเด็ดขาด แล้วผมไม่ทราบว่าอาจารย์ท่านจะพูดกับใครหรือไม่ขนาดไหน...แต่สำหรับตัวผมมาจากหญ้าคาหญ้าไซ เอ่อ...ผมเจียมตัวแล้วก็...คนหนึ่งที่ช่วยผมมากก็คือ นันทลักษณ์นี่ละ ภรรยาจารย์ยูร... น. ณ ปากน้ำ (อาจารย์ประยูร อุลุชาฎะ) รู้สึกตอนนั้นยังเป็น นันทลักษณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยาอยู่ เขาอยู่ในวังหลวงนี่ล่ะไม่รู้เขาสงสารผมอีท่าไหนแต่ผมมีความจริงใจน่ะ...ผมก็ขอร้องหมด... แล้วเพื่อนอีกคนหนึ่งคือ...จิรชาติ สุนทรสารทูร นี่ก็น้อง อาจารย์อุรา...ตอนนี้เสียชีวิตไปแล้ว จิรชาติเคยทำงานอยู่...ผ่านฟ้า แล้วย้ายไปริมคลองประปา...กรมโยธา

...แต่เขาเสียชีวิตไปหลายปีแล้ว...

Rama IX Art Museum Foundation

ถาม : ***เขาช่วยอาจารย์อย่างไรบ้างครับ?***

ผศ. มานิตย์ : คนนี้ช่วยแนะนำว่า... อาจารย์ท่านพูดหยั่งงี้ ในวิชา Compose ที่ท่านพูดน่ะมันหมายความยังงี้... "...ผมว่า Compos ของอาจารย์น่ะ กับ Compos ที่เพาะช่างของผมน่ะ มันคนละเรื่องกันเลย... "อย่างเช่นจารย์วี (ทวี นันทขว้าง) ท่านช่วยผมมาก ถ้าผมไม่ได้จารย์วี ผมก็มานี่ไม่ได้เหมือนกัน (มาเรียนที่ศิลปากร) ...อาจารย์วีท่านจบอนุฯ (อนุปริญญา) จากคณะจิตรกรรม แล้วไปสอนที่เพาะช่าง ตอนนั้นผมเป็นนักเรียนที่เพาะช่าง ได้เรียนกับอาจารย์วี...นี่เรื่องของเรื่องมันโยงกันอย่างนี้...อาจารย์วีนี่แหละที่บอกว่า **...มานิตย์ ๆ...มานิตย์เรียนอยู่ที่นี่ไม่ได้นะ ต้องไปเรียนที่ศิลปากร...** พี่ชายผมเคยเรียนอยู่เพาะช่างและเป็นเพื่อนกับอาจารย์วี แต่อาจารย์วีมาเรียนต่อที่ศิลปากร พอจบอนุฯ แล้วรู้สึกช่วงนั้นจะเรียนปี 4 ด้วย แล้วก็ไปสอนที่เพาะช่าง...ช่วงนี้นี่ล่ะไปปฏิวัติอะไรหลายอย่างเลย ไปว่าอาจารย์จิตร (จิตร บัวบุศย์) ใครต่อใคร...เรียนชาโคล...มันจะยังไงมันไม่ได้ มันต้องเขียนด้วยดินสอ EX-EXB...(คำพูดของอาจารย์ทวี)...เออ...พูดแล้วขนลุก...เนี่ยนึกถึงอาจารย์ทวีแล้ว ดินสอดำนี่นะ...แต่เดี๋ยวนี้เป็น EE ไป แต่ก่อนนั้น EX-EXB คืออาจารย์วีนี่คล้ายๆว่าเป็นศัตรูกับอาจารย์จิตรเลย อาจารย์จิตรท่านจบจากญี่ปุ่น ส่วนอาจารย์วีท่านก็มีหลักการของท่านเหมือนกัน ท่านบอกว่า... **"อันนี้ต้องให้เกียรติยศในเรื่องศิลปะ ต้องให้สิทธิลูกศิษย์นะ"** คืออาจารย์จิตรท่านก็มีบุญคุณกับผมมากนะ...แต่เรื่องนี้มันเป็นเรื่องทางวิชาการ ผมถึงบอกว่า ถ้าผมไม่มีอาจารย์วีอยู่ทางโน้นผมลำบากแน่ ผมมืด...มืดแปดด้าน ผม Drawing ที่วังสราญรมย์ ตอนนั้นอาจารย์วีท่านให้ผม 10 เต็มนะ...แล้วผมไม่ได้เขียนแผ่นเล็ก ผมเขียนแผ่นใหญ่ มัน...มันส์ เป็นบ้าเลย อาจารย์วีท่านเลยพาผมมาที่นี่...ศิลปากร

ถาม : ***แล้วตอนที่สอบรุ่นนั้น สอบกันอย่างไร รุ่นยุคอาจารย์ฝรั่ง?***

ผศ. มานิตย์ : สอบปั้น สอบ PAINTING สอบ COMPOS และ DRAWING

ถาม : ***ผู้ที่ตรวจก็คือ อาจารย์ฝรั่ง...?***

ผศ. มานิตย์ : อาจารย์ฝรั่ง รู้สึกจะมีอาจารย์ยง จารย์ยูรอะไรนี่ด้วยแหละ...

ถาม : ***ช่วงที่อาจารย์เข้ามาเรียนกับอาจารย์ศิลป์ พอจะสรุปแนวคิดอะไรต่าง ๆ ที่อาจารย์ได้รับจากท่านอาจารย์...เพราะว่าดูเหมือนจะมีคนพูดกันหลายประเด็นเหลือเกิน***

ผศ. มานิตย์ : ...อันนี้...ถ้าคนไม่รู้อะไรมาเลยจะลำบาก ต่อไม่ติด...เอ่อ...อาจารย์ท่านจะบอกตรงๆ ว่า **"เสียเวลา... นายออกไปจัดการอย่างอื่น เรียนอย่างอื่นดีกว่า..."** ถ้าคนนั้นมีอัธยาศัยอยู่บ้าง ก็จะเปิดโอกาสให้ เพื่อเพิ่มทักษะเพิ่มฝีมือ อาจารย์ท่านจะคอยดู ทั้ง Compos และ Drawing...ในระยะเริ่มแรกผมจับต้นชนปลายไม่ถูก มันมีทั้งสุขและทุกข์ผสมผสานกันไป คนทั้งบางเขาไม่รู้หรอกว่าผมเรียนอะไร คุณพ่อคุณแม่ท่านใจกว้างให้ผมเรียนศิลปะ...ครอบครัวผมก็ไม่มีสมบัติพัดสถานอะไรมาก...ลูกผู้ชายต้องเรียน เรียนอะไรก็ได้...ในช่วงที่เรียนกับอาจารย์ฝรั่งระยะแรก ผมจับต้นชนปลายไม่ถูก ไม่ว่า Compos หรือ Drawing... ฟังท่านไม่รู้เรื่อง ทั้ง Art History ทั้ง Anatomy...ตกไม่ได้เลยนะอาจารย์...วิชาพวกนี้เป็น Major ทั้งนั้น...ตกไม่ได้เลย Drawing นี่เป็นพื้นฐานทั้งหมดของทุกวิชาเลย...คนอื่นไปเที่ยวผมไม่ได้ไปกับเขา ผมเร่งทำงานขยันหมดทุกอย่าง

ตอนสอบเทอมปลาย ผมผ่านหมดทุกวิชา...ก็บอกแม่ว่า ผมผ่านแต่คะแนนยังไม่ดี...ทีนี้พอชั้นปี 2... ยังไงรู้มั้ยอาจารย์ (หมายถึงผู้สัมภาษณ์) ...ผมฟังอาจารย์ฝรั่งพูดและสามารถเข้าใจแล้ว ทั้ง Art History, Anatomy ทุกวิชามันแน่นอยู่ในหัว...ชาวบ้านหาว่าผมบ้า ตอนเดินยังอ่านหนังสือ...ตอนนี้ผมฟังอาจารย์รู้เรื่องแล้ว อาจารย์ให้การบ้านผมมากเลย ให้ผมทำอะไรร้อยแปดฯ คนอื่นสนุกกัน ผมยังต้องมีการบ้าน Drawing ...ต้นสั่นทมในมหาวิทยาลัยนี่ผม Drawing หมดทุกต้นเลยนะอาจารย์...รู้เปล่าทั้งหน้ากรมหลังกรมนี่ล่ะ...มันเหมือนบ้าเหมือนกันนะ...มันฉับพลันน่ะ...จิตของผมต้องการ มือของผมจะสอดคล้องทันที ฉะนั้น ความชำนาญนี่สำคัญ ผมอยากให้เห็นกันว่า...ไอ้ Drawing ที่มันและเข้าฝักนี่มันเอร็ดอร่อยยังไง...อันนี้อยากฝากเอาไว้

ผมต้องให้อาจารย์ฝรั่งวิจารณ์งานเกือบทุกวันเลยนะ

"อันนี้ยังไม่ได้นะนาย...นี่ยังไม่พอดีนาย"...ฯลฯ

ทำให้ผมรู้ว่า ต้องมีการสังเกต สังเคราะห์ แล้วจึงแสดงออก มันต้องมีหลัก มีปรัชญา แต่อย่าไปติดนะ อย่าไปติด...สมัยนั้นต้องเรียนหมดเลย โบราณคดี สถาปัตย์ DEC'...แต่อาจารย์ฝรั่งท่านฉลาดสอน...ท่านให้อ่านหนังสือ...กึ่งประชดเรานะแหละ ภาษาอังกฤษของพวกเรา...ขอโทษทีเถอะ หมาไม่แดก! พวกเราไม่ค่อยสนใจเรียนภาษาอังกฤษ...อาจารย์ท่านถามว่า

"พวกนายน่ะ ได้ข่าวว่าตั้ง Progrees Group...

ถาม : "พวกหัวก้าวหน้า หรือยังไงครับ"

อ้า...หัวก้าวหน้าหรือไม่..."**ผมไม่ทราบครับ...ผมไม่ได้ตั้ง**"

อาจารย์บอก (ศาสตราจารย์ศิลป์) **"...นายน่ะรวมอยู่ด้วย...นั่นแหละ ๆ นาย donkey...stupid...นายไปบอกเพื่อน ๆ ให้กลับมาเรียนกันซะ"**

ผลสุดท้าย ผมต้องกลับไปเรียนภาษาอังกฤษย้อนหลังใหม่หมด...ผมนึกแล้วปีติ...เราได้ผู้ใหญ่...ได้ใกล้ชิดผู้หลักผู้ใหญ่ ผมต้องเรียนไปด้วย สอนไปด้วยตอนเรียนปี 4 ท่านวิจารณ์งานผม...เรียกผมไปดูงาน...

น้ำพุศักดิ์สิทธิ์ "เตรวี่"

Rama IX Art Museum Foundation

กำลังศึกษาศิลปะที่กรุงโรม

"นาย ๆ นายสร้าง Compos ใหม่ที่นายรู้สึกนะ ทำอย่างที่เป็นตัวนาย...สภาพแวดล้อมของนายน่ะ...นายไม่ต้องไปลอกฝรั่ง มันเป็นขโมย นายอย่าไปทำอย่างนั้นเหมือนคนอื่นไม่เอา!

ใครบ้างละที่วิจารณ์ให้ผมได้อย่างนี้...ตอนที่อาจารย์ท่านให้ผมไปช่วยสอน แรกๆ ก็ให้นั่งอยู่หลังห้อง ดูท่านสอน พอท่านสอนได้สักพักท่านก็เรียกผมมาแล้วสั่งว่า

"มานิตย์ อธิบายต่อซิ"

...เส้น...วิญญาณในเส้น...ทุกอย่างต้องสอดคล้อง ไอ้...คนถ่อยตื้นเขินมันวิจารณ์ส่งเดชเราก็ให้อภัย ไม่ได้ว่าอะไรเพราะเขาไม่รู้...แต่มันมีโอกาสที่จะถือปากกาถืออะไรแล้วเขียน คิดว่าโก้ ผมดูแล้วจะสำราก คือไม่ได้ว่าอะไรเขาหรอก เราพูดกันในแวดวง...หน้าที่ของเราทำความถูกต้องให้ปรากฏ...เช่นเราพูดว่า ไอ้พลังของเส้นนี่มันมี...เราก็ควรจะมีงานของเราพอประมาณ ที่จะสร้างพลังตัวนั้นให้ปรากฏ...ไม่ใช่เราจะสักแต่พูดส่งเดช เช่นถ้าเผื่อว่าเราบอกว่า เส้นที่มันเคลื่อนไหว โดยไม่ตายนะ มันเคลื่อนไหวยังไง เราต้องสร้างสรรค์ได้ และผลงานต้องมีพลังจริง

ถาม : ***อาจารย์สนใจเรื่องความเป็นตะวันออก ค่อนข้างเยอะมาก***

ผศ. มานิตย์ : ผมสนใจนี่...สนใจจริงๆ นะ แล้วอาจารย์ฝรั่งท่านปลูกฝังด้วย...

ถาม : ***อาจารย์มีประสบการณ์อะไรประทับใจที่อเมริกาบ้าง?***

ผศ. มานิตย์ : ไปอเมริกานี่...มันไม่ขายเบียร์ให้เรานะสิ มันหาว่าเป็นเด็ก เราอุตส่าห์นัดใครต่อใครตั้งมากมาย จนต้องเอาหลักฐานมาให้มันดู ว่าเราไม่ใช่เด็ก มันถึงได้ยอม...

ถาม : ***ที่อิตาลีเป็นอย่างไรบ้างครับ?***

ผศ. มานิตย์ : ...ผมมี Drawing อยู่ชุดหนึ่ง...เป็นชุดที่ทำขึ้นตอนอยู่อิตาลี เขียนต้นไม้นี่ มันจะมีท่าทางของมัน มันไม่เหมือนกับต้นไม้ของทางตะวันออก...ผมทำด้วยสภาวะที่ฉับพลัน จะด้วยความเร่งรีบ ฉับพลันหรืออากาศที่หนาวก็แล้วแต่...แล้วไม่ต้องเอาความคิดมาบ้าบอคอแตกด้วย ตัวนี้ต่างหากที่เรียกว่าความสดมันได้ค่าของ Artistic Value บางรูปผมเขียนกลางหิมะเลย พรรคพวกถือจานสีให้ด้วย หนาวยะเยือก... ส่วนอีกคนส่งไวน์ให้ดื่มนะอาจารย์ คิดดูซิ...สิ่งเหล่านี้มันเป็นความรู้สึกที่อบอุ่น อย่าง Mama (เจ้าของบ้านเช่า) เห็นงานเราอย่างนี้ พอขยำขยี้ลงถังขยะ แกต้องมาเก็บทุกที...

: **อือม์...คนอิตาลีรักงานศิลปะ** (ผู้สัมภาษณ์)

ผศ. มานิตย์ : นี่ล่ะคือไอ้สิ่งพรรค์นี้หละ...หรือเวลาเราดื่มมามากเนี่ย Mama แกจะบ่น...คือคล้ายๆ ว่า แหม! ทำไมเอาแต่กินมากมาย อันตราย เดี๋ยวปอดบวม เดี๋ยวอะไรต่ออะไร...ทุกคนที่นั่น เดี๋ยวนี้เสียชีวิตกันหมดแล้ว ตัวแกใหญ่แล้วผมตัวเล็ก แกจะหนีบผมเข้าสะเอวเหมือนกับไอ้ลูกน้อยเลย เข้าโยนผึงบนเตียงตึงชงกาแฟแจกข้นคั่กเลยเชียว...น้ำตาลแทบจะไม่มีเลยมั้ง...รู้สึกได้ ให้ผมดื่มนะ แล้วก็นอนซะเป็นห่วงเป็นใย...ความรู้สึกเราคือท่านมีเมตตากับเรา ทั้งที่เราให้ตังค์เช่าบ้าน ไอ้ความสุขอะไรทั้งหลายแหล่ หลายๆ อย่างที่เราได้เผชิญ เราได้รับความเมตตา ทำไมล่ะ? ทำไมเราได้รับความเมตตา...ก็เพราะเรามีความจริงใจ เราต่างจากคนอื่น คนอื่นไม่กล้าหรอกนะที่จะเข้าไปขโมยไวน์ มีก็แต่คนไทย มีแต่เรานี่แหละ... "มานิตย์" (เลียนเสียง Mama) แกจะจำชื่อเราไม่ลืม...ไม่มีใครขโมยไวน์ แกว่า **"ตั้งแต่ชั้นเกิดมาเนี่ยที่มีอยู่นี่ ไม่มีใครเลยที่จะมาขโมยไวน์ จะมีก็ผม มานิตย์ นี่แหละ"** ฮ่า ฮ่า (หัวเราะ) ที่จริงไม่ใช่เป็นเรื่องดีเด่อะไร แต่มันคล้ายกับลูกหลาน มันไม่พอ มันหนาว ไปซื้อที่ไหนอะไรไม่ได้ แต่ในเมื่อถึงจังหวะโอกาสก็ยกเป็นแกลลอนมาให้ได้...นี่คือเรา ผมได้สิทธิพิเศษแทบทุกอย่างในการเช่าบ้าน...โทรศัพท์ ดูทีวี ทำอาหารในครัวฯ ที่จริงไม่มีสัญญาอย่างนี้เลยในการเช่าบ้าน

Rama IX Art Museum Foundation

ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

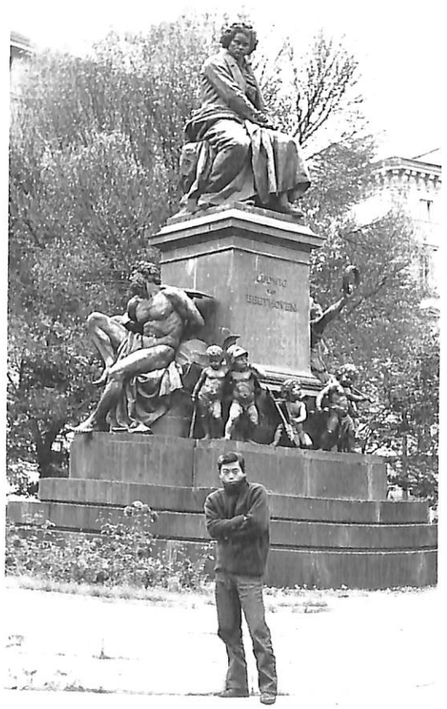

ถ่ายกับคุณพ่อบีโธเฟ่น ที่นครเวียนนา

ถาม : ***อาจารย์ไปอยู่กี่ปีครับ?***

ผศ. มานิตย์ : สองปี...ผมอยู่สองปีที่อิตาลี คนอื่นเช่านอกเมือง (นักเรียนไทย) ผมเช่ากลางใจเมือง...ความคิดต่างกันหมดตั้งแต่เริ่ม อาจารย์เขียนยังไปนอนค้างอยู่กับผมเลย...ตอนนั้นไปประชุมอะไรที่ New York...ต้องไป Cancel โรงแรมแล้วแกก็มาพักอยู่กับผม

ถาม : ***อาจารย์ตอนนั้นไปเป็น Painter (PITURA) ที่อิตาลีเป็นอย่างไรบ้าง?***

ผศ. มานิตย์ : มันอยู่ที่ว่าเราอยู่ใน Under Control ของ Professor คนไหน...ผมขึ้นอยู่กับ Professor FRANCO JENJIRINI อันนี้ที่ผมพอใจเพราะเป็น Professor คนเดียวกับของอาจารย์หวัด (สวัสดิ์ ตันติสุข)...ใครจะทำ Realistic ก็ได้ ใครจะทำงานสมัยใหม่ลักษณะไหนก็ได้ ท่านเปิดโอกาสให้ แต่ต้องมีเหตุผลพอที่จะมาคุยมา Discuss กันได้ ไม่ใช่ทำเพ้อไป...ท่านชอบ Oriental. GENTILINI มาประชุมที่โตเกียวยังมาหาผมนะ ลืมผมได้ไง ลืมไม่ได้หรอก ท่านเรียกผม นาย PICCORO MANIT (นายตัวเล็ก) เพราะผมตัวเล็ก

ถาม : ***ลืมไม่ลงนี่ ประทับใจยังไงครับอาจารย์?***

ผศ. มานิตย์ : ประทับใจในงานผมน่ะซิ...หลายชิ้นนะผม Paint นี่ท่านเอาตรามาติดเปรี้ยง...แหม! กะว่าท่านจะเก็บไว้ท่านก็โฆษณาตัวท่านเองด้วยว่าท่านเป็น Professor ของนักเรียนที่มาจากตะวันออก ท่านก็ได้เงินเดือนเพิ่มขึ้นเรื่อย มันเป็นวิธีการนะอาจารย์...คือมันสนุกนะในช่วงนั้น มีคนต่างชาติแยะมาเรียนร่วมกันด้วยความเข้าใจ ผมรู้สึกว่ามันไม่เหมือนของเรา ของเรามันแห้ง

ถาม : ***แล้วตอนนั้นคนไทยที่เรียนอยู่พร้อมกับอาจารย์มีบ้างไหมครับ นอกจากอาจารย์***

ผศ. มานิตย์ : ที่เรียน PITURA ตอนนั้นมีผมคนเดียว อ้อ ธีระ พงศ์พันธ์ เขาเรียนปั้น...จบมาจากเพาะช่าง นี่เขาเรียน Paint จบแล้วนะ แล้วเรียนปั้นต่ออีก ...ก็ธีระนี่แหละ ที่เข้ามาประกบผมอยู่เรื่อย เดิมพันด้วยคะแนนเพื่อจะเลี้ยงกัน

ถาม : ***อาจารย์ทำงานอยู่ที่อิตาลีสองปี...เป็นอย่างไรบ้างครับงาน Painting ที่อาจารย์ทำ...เพราะรู้สึกงานช่วงนี้มีคนได้เห็นน้อย***

ผศ. มานิตย์ : ใช่! เพราะผมไม่ได้เปิดเผย...จะมีอยู่ตัวหนึ่งที่พอจะมีประโยชน์ เพราะว่าของเราไปนี่ไปอยู่ Decorate หมด อาจารย์ชลูด อาจารย์ประหยัด อยู่ตกแต่งหมด ...ทวีศักดิ์ไปอยู่ฉากละคร ถ้าไม่ผ่านตัวนี้ต่อตัวอื่นไม่ได้เลย ผมเรียนที่ PITURA ก็เพื่อจิตรกรรม - ประติมากรรม ผมต้องเดิมพัน ต้องทำ ไม่อย่างนั้นผมไม่ใช่ลูกศิษย์อาจารย์ฝรั่ง

...ผมไปอิตาลี...ต้องไปดูดไปเอาในสิ่งที่บ้านเรายังขาด เพื่อกลับมาพัฒนาจิตรกรรม - ประติมากรรม...สิ่งที่ไร้ประโยชน์ผมไม่ต้องการเลย...กลับจากอิตาลีก็มาสอนต่อสัก 08 - 16 (2508 - 2516) สอนที่คณะจิตรกรรม ประติมากรรม...ผมรับปากกับอาจารย์ฝรั่งท่านไว้

••

พลงาน
Works of Art

Rama IX Art Museum Foundation

"ภาพเหมือนของศิลปิน"
สีน้ำมันบนผ้าใบ
59 x 44 ซม. พ.ศ. 2502
สมบัติของศิลปิน

"Self Portrait"
Oil on canvas
59 X 44 cm 1959
Collection of the Artist